

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO

Į S A K Y M A S
DĖL LIETUVOS HIGIENOS NORMOS HN 83:2004 „KOMANDIRUOTŲ DARBUOTOJŲ
RADIACINĖ SAUGA“ PATVIRTINIMO

2004 m. gruodžio 9 d. Nr. V-889
Vilnius

Įgyvendindamas 1990 m. gruodžio 4 d. Tarybos direktyvą 90/641/Euratomas dėl komandiruočių veiklai darbuotojų, dirbančių kontroliuojamose zonose, kuriose jie gali būti veikiami jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos, apsaugos darbo metu:

1. T v i r t i n u Lietuvos higienos normą HN 83:2004 „Komandiruočių darbuotojų radiacinė sauga“ (pridedama).

2. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gruodžio 21 d. įsakymą Nr. 756 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 83:1998 „Komandiruočių veiklai darbuotojų radiacinė sauga ir saugumas“ patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. [114-3209](#)).

3. P a v e d u įsakymo vykdymo kontrolę ministerijos sekretoriui pagal administruojamą sritį.

L. E. SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO PAREIGAS

JUOZAS OLEKAS

PATVIRTINTA
L. e. Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministro pareigas
2004 m. gruodžio 9 d.
įsakymu Nr. V-889

LIETUVOS HIGIENOS NORMA HN 83:2004 „KOMANDIRUOTŲ DARBUOTOJŲ RADIACINĖ SAUGA“

Šia higienos norma įgyvendinama 1990 m. gruodžio 4 d. Tarybos direktyva 90/641/Euratomas dėl komandiruočių veiklai darbuotojų, dirbančių kontroliuojamose zonose, kuriose jie gali būti veikiami jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos, apsaugos darbo metu.

I. TAIKymo SRITIS

1. Ši higienos norma nustato radiacinės saugos reikalavimus komandiruotiems darbuotojams, dirbantiems kontroliuojamose zonose, apsaugant juos nuo galimo jonizuojančiosios spinduliuotės žalingo poveikio, bei papildo nustatytus radiacinės saugos reikalavimus [3.2].

2. Ši higienos norma privaloma darbuotojus komandiruojančioms įmonėms, darbuotojus priimančioms įmonėms, komandiruotiems darbuotojams bei institucijoms, vykdančioms radiacinės saugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę.

II. NUORODOS

3. Teisės aktai, į kuriuos šioje higienos normoje pateikiamos nuorodos:

3.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 23 d. nutarimas Nr. 205 „Dėl Veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. [47-1485](#); 2004, Nr. 30-991).

3.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. 663 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 73:2001 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“ patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. [11-388](#); 2003, Nr. [90-4080](#)).

3.3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 171 „Dėl Atsakingųjų už radiacinę saugą ir dirbančių su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais privalomojo mokymo, instruktavimo tvarkos“ (Žin., 1999, Nr. [36-1098](#); 2001, Nr. [89-3136](#)).

3.4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. liepos 20 d. įsakymas Nr. 335 „Dėl Informacijos apie jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius bei duomenų apie darbuotojus, dirbančius su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, pateikimo Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrui tvarkos“ (Žin., 1999, Nr. [65-2103](#)).

3.5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. [47-1365](#); 2003, Nr. [92-4164](#)).

3.6. Radiacinės saugos centro direktoriaus 2001 m. sausio 30 d. įsakymas Nr. 16 „Dėl darbuotojo profesinės apšvitos dozių paso formos“ (Žin., 2001, Nr. [15-485](#)).

3.7. Radiacinės saugos centro direktoriaus 1999 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 44 „Dėl darbuotojų apšvitos ir darbo vietų monitoringų atlikimo tvarkos“ (Žin., 2000, Nr. [38-1086](#)).

III. SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽIMAI

4. Šioje higienos normoje vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai:

4.1. **darbuotojas** – asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais arba jų veikiamas ir veikiamas apšvitos, kurios dozės gali viršyti gyventojams nustatytas ribas [3.2];

4.1.1. **A kategorijos darbuotojas** – darbuotojas, kurio metinė efektinė dozė gali viršyti 6 mSv, arba lygiavertė dozė – 0,3 metinės dozės ribos, kurią gauna akių lęšiukai, oda arba galūnės [3.2];

4.1.2. **mokinys (studentas)** – asmuo, besimokantis ar atliekantis profesinio pasirengimo dirbti su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais praktiką;

4.1.3. **komandiruotas darbuotojas** – A kategorijos darbuotojas, įskaitant mokinius (studentus), stažuotojus (jeigu jų metinė efektinė dozė gali viršyti 6 mSv, arba lygiavertė dozė – 0,3 metinės dozės ribos, kurią gauna akių lęšiukai, oda arba galūnės), taip pat paslaugą teikiantis savarankiškai dirbantis fizinis asmuo, dirbantis darbuotojus priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje;

4.2. **darbuotoją komandiruojanči įmonė** – fizinis ar juridinis asmuo, išskyrus darbuotojus priimančiąją įmonę, turintis Radiacinės saugos centro išduotą licenciją, suteikiančią teisę vykdyti veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, vykdomą veiklą (arba kurio darbuotojai dirba) priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje;

4.3. **darbuotojus priimančioji įmonė** – juridinis arba fizinis asmuo, turintis Radiacinės saugos centro išduotą licenciją, suteikiančią teisę vykdyti veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, atsakingas už veiklos vykdymą kontroliuojamoje zonoje, kurioje dirba (numato dirbti) komandiruotas darbuotojas;

4.4. **Komandiruoto darbuotojo apšvitos dozių pasas** – šioje higienos normoje nustatytos formos privalomasis dokumentas, kuriame registruojami duomenys apie komandiruoto darbuotojo darbo metu gautas apšvitos dozes;

4.5. **komandiruoto darbuotojo darbas** – komandiruoto darbuotojo darbas darbuotojus priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje, už kurį atsakinga priimančioji įmonė;

4.6. **radiologinės stebėsenos sistema** – priemonės, nurodytos Lietuvos higienos normos HN 73:2001 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“ [3.2] VIII skyriuje, kuriomis užtikrinama komandiruotų darbuotojų radiacinė sauga.

Kitos sąvokos atitinka Lietuvos higienos normoje HN 73:2001 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“ [3.2] apibrėžtas sąvokas.

IV. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

5. Pagrindiniai šios higienos normos reikalavimų vykdytojais yra darbuotojus komandiruojančios įmonės, darbuotojus priimančiosios įmonės ir komandiruoti darbuotojai, dirbantys darbuotojus priimančiųjų įmonių kontroliuojamose zonose.

6. Darbuotojus komandiruojančios įmonės privalo turėti nustatyta tvarka Radiacinės saugos centro išduotą licenciją [3.1].

7. Komandiruotiems darbuotojams turi būti taikomos tokios pačios radiacinės saugos priemonės, kaip ir darbuotojus priimančiosios įmonės darbuotojams [3.2].

8. Radiacinės saugos centras, darbuotoją komandiruojančiai įmonei pateikus būtinus pradinis duomenis apie komandiruotą darbuotoją, išduoda Komandiruoto darbuotojo apšvitos dozių pasą (priedas), užpildydamas šio paso 1-ąjį lapą.

9. Šios higienos normos reikalavimų vykdymo valstybinę priežiūrą ir kontrolę vykdo Radiacinės saugos centras.

10. Už šios higienos normos reikalavimų nevykdymą ir pažeidimus atsako darbuotojus komandiruojančios įmonės, darbuotojus priimančiosios įmonės ir darbuotojai Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

V. DARBUOTOJUS KOMANDIRUOJANČIŲ ĮMONIŲ ATSAKOMYBĖ IR PAREIGOS

11. Darbuotojus komandiruojančios įmonės tiesiogiai arba sudarydamos sutartis su darbuotojus priimančiosiomis įmonėmis atsako už komandiruočių darbuotojų radiacinę saugą:

11.1. įgyvendinimą radiacinės saugos priemonių, kad nebūtų viršijamos ribinės dozės, bei vykdymą šioje higienos normoje ir kituose teisės aktuose nustatytų radiacinės saugos reikalavimų [3.2];

11.2. mokymą ir instruktavimą radiacinės saugos klausimais nustatyta tvarka [3.3];

11.3. individualiojo monitoringo vykdymą teisės aktų nustatyta tvarka [3.2, 3.7], kai to negali padaryti priimančioji įmonė;

11.4. apšvitos dozių registravimą ir jų perdavimą Radiacinės saugos centrui šios higienos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka [3.4];

11.5. ištyrimo lygių, taip pat priemonių, kurių būtina imtis šių lygių viršijimo atveju, nustatymą [3.2].

12. Darbuotojus komandiruojančios įmonės privalo:

12.1. paskirti asmenį, atsakingą už radiacinę saugą;

12.2. organizuoti komandiruočių darbuotojų sveikatos tikrinimą teisės aktų nustatyta tvarka [3.2, 3.5];

12.3. registruoti, saugoti ir pateikti individualiojo monitoringo duomenis teisės aktų nustatyta tvarka [3.2, 3.7]; pildyti Darbuotojų apšvitos dozių pasus [3.6];

12.4. prieš komandiruotiems darbuotojams pradedant darbą priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje, kreiptis į Radiacinės saugos centrą dėl Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių paso gavimo ir pateikti šiuos duomenis:

12.4.1. apie komandiruočio veiklą darbuotojo tapatybę (vardas, pavardė, kitos pavardės, gimimo data, lytis);

12.4.2. komandiruočio darbuotojo sveikatos būklės patikrinimo datą ir rezultatus bei tinkamumo darbui klasifikavimą (dirbti gali; dirbti gali, bet ribotai), nurodant sveikatos priežiūros įstaigą, atlikusią sveikatos patikrinimą;

12.4.3. įmonės pavadinimą, adresą, telefono, telefakso numerius, el. pašto adresą;

12.5. komandiruotam darbuotojui baigus darbą ir gavus iš darbuotojus priimančiosios įmonės Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių pasą, supažindinti su jame užregistruotais naujais apšvitos duomenimis komandiruočią darbuotoją ir ne vėliau kaip per 10 darbo dienų grąžinti Radiacinės saugos centrui;

12.6. gavus Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių pasą iš Radiacinės saugos centro, bet komandiruotam darbuotojui nepradėjus dirbti, ne vėliau kaip per 3 mėn. nuo Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių paso išdavimo datos, grąžinti šį dokumentą Radiacinės saugos centrui;

12.7. komandiruotai darbuotojai pranešus apie nėštumą, suderinus su darbuotojus priimančiąja įmone, tokiai darbuotojai suteikti darbą, atitinkantį teisės aktuose nustatytus reikalavimus [3.2].

VI. DARBUOTOJUS PRIIMANČIŲJŲ ĮMONIŲ ATSAKOMYBĖ IR PAREIGOS

13. Darbuotojus priimančios įmonės atsako už komandiruočių darbuotojų radiacinę saugą, jiems dirbant kontroliuojamoje zonoje.

14. Darbuotojus priimančiosios įmonės privalo:

14.1. supažindinti komandiruotus darbuotojus su nustatytomis vidaus darbo saugos taisyklėmis ir užtikrinti, kad komandiruoti darbuotojai jų laikytųsi;

14.2. atsižvelgiant į komandiruočių darbuotojų atliekamų darbų specifiką ir bendradarbiaujant su darbuotojus komandiruojančia įmone, jeigu būtina, papildyti esamas vidaus darbo saugos taisykles taip, kad jos visiškai atitiktų komandiruočių darbuotojų atliekamų darbų specifiką;

14.3. įsitikinti, kad komandiruoti darbuotojai turi tinkamą profesinį ir kvalifikacinį pasirengimą radiacinės saugos klausimais;

14.4. užtikrinti, kad komandiruoti darbuotojai, atsižvelgus į jonizuojančiosios spinduliuotės rūšį ir konkrečias darbo sąlygas, būtų aprūpinti tinkamomis individualiosiomis saugos priemonėmis

(darbo metu ir avarinės apšvitos atveju) taip pat, kaip ir darbuotojus priimančiosios įmonės darbuotojai. Komandiruotus darbuotojus būtina instruktuoti, kaip jomis naudotis;

14.5. užtikrinti, kad būtų vykdomas komandiruočių darbuotojų atliekamų darbų pobūdį atitinkantis individualusis ir darbo vietų monitoringai;

14.6. užtikrinti, kad komandiruočių darbuotojų individualiojo monitoringo rezultatai būtų registruojami teisės aktų nustatyta tvarka [3.2, 3.7] ir komandiruoti darbuotojai su jais būtų supažindinami;

14.7. įsitikinti, ar pagal sveikatos tikrinimo rezultatus komandiruotas darbuotojas gali dirbti kontroliuojamoje zonoje;

14.8. įsitikinti, ar pradedantis dirbti komandiruotas darbuotojas turi Radiacinės saugos centro išduotą Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių pasą (priedas). Be šio dokumento neleisti komandiruotam darbuotojui pradėti dirbti. Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių pasas turi būti gautas iš Radiacinės saugos centro ne anksčiau kaip 3 mėn. iki komandiruočio darbuotojo darbo pradžios priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje;

14.9. susipažinti su Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių paso duomenimis ir įvertinti, ar jis gali dirbti darbuotojus priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje konkrečiomis tam darbuotojui numatomomis darbo sąlygomis;

14.10. komandiruotam darbuotojui baigus darbą, užpildyti Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių paso 2-ąją lapą ir ne vėliau kaip per 10 darbo dienų grąžinti šį dokumentą darbuotojus komandiruojančiai įmonei;

14.11. jeigu komandiruotas darbuotojas dirba ilgiau kaip vienerius metus, tai darbuotoją komandiruojančiai įmonei ir Radiacinės saugos centrui nustatyta tvarka [3.4] pateikti duomenis apie komandiruočio darbuotojo gautas apšvitos dozes;

14.12. baigus darbą užsienio šalių komandiruotiems darbuotojams, atitinkamuose užsienio šalies įgaliotosios institucijos išduotuose dokumentuose užregistruoti bei supažindinti komandiruotus darbuotojus su šiais duomenimis:

14.12.1. darbo kontroliuojamoje zonoje laikotarpiu;

14.12.2. komandiruočio darbuotojo gauta profesinės apšvitos doze;

14.12.3. esant netolygiai apšvitai – lygiaverte doze, tenkančia atskiroms kūno dalims;

14.12.4. esant vidinei taršai – radionuklidų įterpiu ir kaupiamąją efektinę doze ir (arba) kaupiamąją lygiaverte doze.

VII. KOMANDIRUOTŲ DARBUOTOJŲ ATSAKOMYBĖ IR PAREIGOS

15. Komandiruoti darbuotojai privalo:

15.1. vykdyti darbuotojus priimančiosios įmonės nustatytus radiacinės saugos reikalavimus;

15.2. tinkamai naudotis individualiosiomis saugos priemonėmis bei darbo vietų ir individualiojo monitoringo įranga;

15.3. bendradarbiauti su priimančiąja įmone ir asmeniu (tarnyba), atsakingu už radiacinę saugą, įgyvendinant ir tobulinant radiacinės saugos programą;

15.4. nedaryti tyčinių veiksmų, kurie sukeltų jų pačių ir kitų asmenų apšvitos pavojų ir prieštarautų teisės aktų reikalavimams;

15.5. suteikti darbuotojus komandiruojančiai įmonei ir darbuotojus priimančiajai įmonei patikimus duomenis, susijusius su radiacine sauga;

15.6. pasitikrinti sveikatą nustatyta tvarka [3.5] ir pateikti tikrinimo rezultatus darbuotojus komandiruojančiai įmonei.

16. Komandiruoti užsienio šalių darbuotojai, prieš pradėdami veiklą Lietuvos Respublikos darbuotojus priimančiosiose įmonėse, privalo pateikti darbuotojus priimančiajai įmonei Komandiruočio darbuotojo apšvitos dozių pasą arba jį atitinkantį dokumentą, kuriame būtų pateikti tokie duomenys:

16.1. darbuotoją komandiruojančios įmonės pavadinimas ir adresas;

16.2. komandiruito darbuotojo sveikatos būklės patikrinimo data ir rezultatai bei tinkamumo darbui klasifikavimas (dirbti gali; dirbti gali, bet ribotai);

16.3. komandiruito darbuotojo apšvitos dozė, gauta ankstesnėse darbo vietose per paskutiniuosius 5 metus.

Lietuvos higienos normos HN 83:2004
„Komandiruočių darbuotojų radiacinė sauga“
priedas

KOMANDIRUOTO DARBUOTOJO APŠVITOS DOZIŲ PASAS

Radiacinės saugos centras, Kalvarijų g. 153, LT- 08221 Vilnius	IOK
KOMANDIRUOTO DARBUOTOJO APŠVITOS DOZIŲ PASAS	VDK
Išdavimo data:	Asmens identifikacinis kodas (pagal registrą):
	Forma Nr. 710/a

Pildo Radiacinės saugos centras

1. Duomenys apie komandiruojamą darbuotoją								
1.1. Vardas								
1.2. Pavardė								
1.3. Kitos pavardės (tarp jų ir mergautinė)								
1.4. Gimimo data (metai, mėnuo, diena)								
Lytis			Mot. ☐			Vyr. ☐		
2. Sveikatos būklė								
2.1. Sveikatos būklės patikrinimo išvados								
☐ Dirbti gali ☐ Dirbti gali, bet ribotai								
2.2. Sveikatos priežiūros įstaiga, atlikusi sveikatos būklės patikrinimą, pavadinimas								
Paskutinio sveikatos patikrinimo data (metai, mėnuo, diena)								
3. Duomenys apie darbuotoją komandiruojančią įmonę								
3.1. Pavadinimas								
3.2. Adresas								
3.3. Telefonas					3.4. Telefaksas			
3.5. El. paštas								
4. Registruota jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos dozė, gauta per paskutiniuosius 5 metus								
Metai	4.1. Išmatuotų dozių ekvivalentai, mSv				4.2. Vidinė apšvita			4.3. Bendroji efektinė dozė, E, mSv
	Viso kūno Hp(10)	Odos Hp (0, 07)	Akių lęšiuko Hp(3)	Neutronų Hp(n)	Kaupiamoji efektinė dozė, E(50), mSv	Radionuklidas	Radionuklido aktyvumas, Bq	

Paiškinimai:

Hp(10) – individualiosios dozės ekvivalentas skvarbiosios spinduliuotės atveju. Šis dydis gali būti apskaičiuojamas naudojant lygiavertę dozę.

Hp(0,07) – individualiosios dozės ekvivalentas silpnai prasiskverbiančios spinduliuotės atveju.

Hp(3) – individualiosios dozės ekvivalentas akies lęšiuko dozei matuoti.

Hp(n) – individualiosios dozės ekvivalentas, atitinkantis neutronų dozę.

(Pareigų pavadinimas)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

A. V.

Pildo darbuotojus priimančioji įmonė

5. Duomenys apie darbuotojus priimančiąją įmonę	
5.1. Pavadinimas	
5.2. Adresas	
5.3. Telefonas	
5.5. El. paštas	
6. Asmuo, atsakingas už radiacinę saugą	
6.1. Vardas	
6.2. Pavardė	
6.3. Telefonas	6.4. Telefaksas
6.5. El. paštas	

7. Duomenys apie komandiruito darbuotojo _____ (vardas ir pavardė)								
gautas apšvitos dozės								
Metai	7.1. Išmatuotų dozių ekvivalentai, mSv				7.2. Vidinė apšvita			7.3. Bendroji efektinė dozė, E, mSv
	Viso kūno Hp(10)	Odos Hp (0, 07)	Akių lęšiuko Hp(3)	Neutronų Hp(n)	Kaupiamoji efektinė dozė, E(50), mSv	Radionuklidas	Radionuklido aktyvumas, Bq	

8. Užpildymo data

(Asmens, atsakingo už radiacinę saugą,
pareigų pavadinimas)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

A. V.

Baigus darbą darbuotojus priimančiosios įmonės kontroliuojamoje zonoje ir gavus Komandiruito darbuotojo apšvitos dozių pasą iš darbuotojus priimančiosios įmonės, komandiruojanči įmonė šį dokumentą ne vėliau kaip per 10 darbo dienų privalo grąžinti Radiacinės saugos centrui. Komandiruotam darbuotojui nepradėjus darbo, ne vėliau kaip per 3 mėn. nuo Komandiruito darbuotojo apšvitos dozių paso išdavimo datos šis dokumentas turi būti grąžintas Radiacinės saugos centrui.